

Jász Attila

Az örökkévalóság 1 napja

Adomány a Mikulásnak

Csengetnek. Kinézel az ablakon. Egy Mikulás. Türelmesen vár. Ahogy egy igazi Télapóhoz illik. Egy kicsit elkésett már, de mindegy. Leteszed a könyvet. Egy mai zen szerzetes művét, aki arról ír, hogy az életben maradáshoz szükséges élelem mindig az ember rendelkezésére áll. Hogy alamizsnagyűjtés közben nem volt egyetlen nap, hogy élelmet vagy pénzt ne kapott volna. Miközben papucsban csoszogsz kifelé, még egyszer látod, a Mikulás türelmesen várakozik tovább, és arra gondolsz, a japán kultúra, társadalom mennyire más, a szerzetesek ma is úgy koldulnak, mint ezer évvel ezelőtt. És hogy mi mennyire más világban élünk... Itt megakadsz, mert kiérsz, először a hideg ránt össze, majd a felismerés, a Mikulás helyett egy hajléktalan áll a kapuban. Igaz, Mikulás-szakállú. Mondja is rögtön a mondókáját. Karácsonyra kíván minden jót. És viszont. Kérdezed, elfogad-e egy kis levest. El. A maradék palóclevest, teli finom marhahúsdarabkával, ajánlottad fel nagylelkűen. Teszel hozzá egy darab szalonnát, a piacon vette feleséged a két kis darabot a hó végi fillérekből. Mindegy, neki még ennyi sincs. Literes üvegben a finom leves, kenyér, szalonna. Feleséged még a maradék tortát is odaadná, de nincs mibe csomagolni, nem akarod megváratni. Mész, újabb jókívánságok, a lélek emelkedik, a test araszol vissza a meleg lakásba. Könyvét megkeresi, folytatja. Folytatná, ahol abbahagyta. De elkalandozik, s azon medítálgat, hogy Európa zen szerzetesei a hajléktalanok.

Másnap feleséged boltba menet, két házzal arrébb, ismerős reklámszatyrot lát a fák alatt. Visszafelé kíváncsiságból belenéz. Benne a teljes adomány. Levesestől-szalonnástól. Hazahozza, kidobja a kukába a megszegyenülés bűnjelét, zacskóstól. Pedig a levest megettétek volna másnap, hogy a kutyáról ne is beszélj. Meg a szalonnáról.

(Későn esik le, valójában mit is várt volna ez a hajléktalan Mikulás...)

A koppanások titka

Bummm. Megdobták az ablakot. Megint. Napok óta dobálják. Kirohansz, körülnézel, senki. Szerencsére nem tört be. Leülsz a gép elé, kaparásznál a billentyűzeten, de újabb koppanás szakítja meg az ihletett mozdulatot. Ideges leszel, nem tudod, most kimenj megnézni vagy... Várod a következő koppanást. Már-

már robbanékonnyá fojtódik a csend. Vársz, figyelsz. Semmi. Nem bírod tovább, dolgozni úgyse tudsz már.

Kedvenc helyeden foglalysz el órallást. Figyeled az ablakba tett madáretető körüli nyüzsgést. Hihetetlen mennyiségű madár verődik össze a környékből. Egyenként, az ágakról, a környező bokrokról repdesnek az etetőbe a cinkék, a csuszkák, a verebek. A rigók meglepően óvatosak, nem mernek az etetőig repülni. (Találnak még néhány hullott almát a fa alatt.) A meggyvágók tekintélye (kúpos, kemény csőr, nagyobb test) tiszteletet parancsol a cinkék előtt, a verebet leszorítja a földre. Zajlik a madáretet. Most meg azért nem tudsz visszamenni dolgozni, mert oda vagy szögezve az ablak elé. Lenyűgöz ez a nyüzsgés.

Bummm. A rejtélyes koppanásokról meg is feledkeztél. Ez az újabb koppanás a másik ablakon erősebb, mint a korábbiak. Az ablak közepén sárgás, elmosódott folt, körülötte szürke, pihés valami. Egészen közel hajolnál az ablaküveghez, amikor észreveszed. Az ablakpárkányon egy meggyvágó csücsül kókadtan, szeméből pedig, akárha könnyek, vércseppek szivárognak szép tollazatán lefelé, kis tócsába. (Ennyit karitatív, madárbarát tevékenységedről, vonod le a következtetést a koppanások titka és a függöny nélküli ablakok kapcsán.) Hagyod a madarat, egy fél óráig, hadd térjen magához, aztán kimész megnézni. Szerencsére semmi baja, elrepül. Az etetőt átrakod a kerti asztalra. Így messzebb van ugyan, a gyerekek nem látják közlőrl a madarakat, de.

Néhány napig még kopogtatnak, aztán már csak a jeges eső veri időnként az ablakot.

Az örökkévalóság kockázata

Kutyás ember vagy. Meg apa. Meg kisvárosi polgár is. Melyik a fontosabb, és el kell-e ezt dönteni néhanapján? Például, ha a városodban nemzetközi kutya kiállítás rendeznek, természetvédelmi területen. Azaz, egészen pontosan ott csak parkolót, fizetőset(!) alakítanak ki. Ideális hely, tágas nagy mező, védett, régi fák körben. Persze, most az autóktól nem látszanak a fák, az erdő. Személy, lakókocsi, emeletes és kisbusz, amennyi csak elfér és még annál is több, egymás mellett, ajtónyitási távolságra se. A kutyák már az autókból kiszabadulva kénytelenek elvégezni dolgukat. Az öreg hársfasor előtt nemrég EU-szabványnak megfelelő játszótér épült, homokozóval. (...) Nemrég még azért küzdöttél, hogy az angolparknak ezt a hátsó részét zárják le az autós rodeósok és az illegális szeméttlerakók elől. (A behajtást akadályozó oszlopot az első nap kidöntötték, azóta sem sikerült visszarakatni...) Kezdesre már a kertvárosi utcák járdái is tele vannak parkoló autókkal, majd szeméttel és kutyaszarral. (Akár a fővárosi járdák.) Kutyagazda vagy, a tenyésztőket meg is értenéd, ebből élnek. Bár néhány kilométerrel arrébb, a vasúton túl, hatalmas füves területek (igaz, nem természetvédelmi) vannak, ahol elfértek volna mind a parkoló autók, a kutyák (ürülékestől) és az érdeklődők is. Apa is vagy, gyerekeidnek az őszi szünetben az angolpark hátulja, a játszótér, a homokozó tiltott terület lesz. Lokálpatrióta is lennél, aki szomorúan látja környezete (ha már ilyen szép adódott) értelmetlen rombolását. Mindig mondják, naiv vagy (szakmai ártalom), mert elhitted, ha már néhány száz éve így „megvan”, megmaradt ez a park. Az már majdnem egy

örökkévalóság. És kockáztatja-e az ember egy kétnapos kutyakiállításért, bármennyi legyen is a pillanatnyi bevétel, az örökkévalóságot? Hát igen. Legalábbis egy gyönyörű, közép-európai kisvárosban.

Beszél

Mondják, a kutyád olyan értelmes, majdnem megszólal. Csak azt ne, sóhajtod. Hisz éppen azért a legjobb barátod, mert indokolatlanul is kedvesen dugja oda okos fejét. Támogatja menekülésjellegű sétáidat. Ha kell, ürügyet szolgál, de soha, soha nem beszél. És ez nagyon megnyugtató.

Bizalmi állás

A fodrászat bizalmi állás. Mint a banktisztviselői. Rábízod magad, elmondod, mit akarsz, s ha szerencséd van, ha jó a fodrászod, az elképzelés találkozik a valósággal. De nem minden esetben. Ezért bizalmi állás. Akkor is bízni kell benne, ha már többet vágott, mint amit reméltünk. S akkor is, ha kevesebbet. Bízni kell benne, hogy tudja, mit csinál.

Kamaszkorodban hosszú hajad volt. Megtehetted, jól tanultál, nem volt belőle gond a gimnáziumban. Abból ellenben igen, anyád mindig lebeszélte a lakótelepi fodrásznővel, hogyan is vágja le a hajadat. Előre és a tudtod nélkül. Te bementél, elmondtad, milyen szeretnél. Bólogatás, matatás a fejedben. Aztán megláttad a bilifrizurát, és kész voltál. Hogyan is kell letörni egy kamaszfiú önbizalmát. Anyád hogy tudta. Nyilván a lázadás egyik lehetséges formája volt egyetemi éveid alatt a szemedbe lógó hosszú haj.

A fodrászat bizalmi állás. Nem nyúlhat bárki büntetlenül az ember hajához. No nem a hiúság miatt. Hanem a psziché, a lélek miatt. A hajvágatás nem fizikális dolog, rövid vagy hosszú, azaz épp nem jó. Érzed, fodrászhoz kell menni.

Életem minden korszakának megvoltak a fodrászai. Most is megvan. Nem a kreatív, régi fodrász ismerőshöz jársz, hanem az utcabeli fodrászüzletbe. Éppen olyan jó. Nem csak a bizalom miatt. Tudod, mit akarsz, fényképen hordod magaddal a mintát. Ilyet akarsz. Szeretnél. Mert tudod, a bizalom nagyon fontos.

Bor/Kísértés

Lelkész barátod azt állítja, hogy szenvedélybeteg vagy. (Alkoholista.) Mert majd mindennap megiszol egy-két pohár bort este, vacsorához és utána. Néha hármat. Ha lehet, balatoni fehérét, mert annak a légységét és kőizeit szereted legjobban. Helyi, neszmélyit, bármikor szívesen. Egyedül vagy társaságban. (Így, tél elején nagyon hiányzik már az új, a friss bor, amit onnan szoktál hozatni.) Borongósabb pillanataidat villányi vörössel locsolod.

Hiába magyarázod neki, hogy kizárólag este, és a napi szellemi munka feszültségét oldod így, s ez jól bevált módszer az ellazuláshoz. A teológiai aspektusokat nála taktikusan kihagyod, nehogy belebukj. Inkább Maigret felügyelőt említed neki, ahogy munka közben beugrik egy kiskocsmába, felhajtani egy pohár vidéki bort. Mert annyira megkívánta. Ahogy ezt Simenon megírja, mert ezek a kis

kitérők teszik igazán élővé, élvezhetővé, többé, mint egy olcsó krimi. Ha nálad lenne Hamvas könyve a bor filozófiájáról, felolvashatnál belőle, miért is állítja azt Hamvas, hogy egy pohár bor az ateizmus halálugrása. Ez biztosan tetszene, de ennyi jut eszedbe belőle. És akkor a könyvespolcra téved a tekinteted, barátod eredeti kiadású Márai-sorozatára. Elmosolyodsz, nem akarnád már megkeresni remek esszéjét a magyar borokról, csupán mutatsz a könyvek gerincére. Márai. Szerette a bort, legalább egy litert megivott esténként. Jó borból persze. Ehhez képest majd' kilencven évesen önkezeivel vetett véget életének, és majdnem százszázalékos szellemi állapotban...

Megértően bólogat, aztán azt mondja, akkor is. (Mármint, hogy ez alkoholizmus.) Erre aztán végképp nincs több érved, felhörpinted a maradék borodat a pohár aljáról, aztán töltesz még egy pohárkával a kettőtök között árválkodó palackból. Majd telitöltöd az ő poharát is, legalább kísértés legyen. Hátha holnap is megkívánja.

Egy kis idő

Ha Esztergomban jársz, ált. két okból teszed, kiállításra mész vagy Kaposi Bandit látogatod meg. Persze vannak kivételek. Egy ilyen alkalommal történt, átutazóban, még híd nélkül, vagyis már újra híddal, csak még nem lehetett közlekedni rajta, így a régi, bejáratott módon, komppal lehetett átjutni a túlsó partra. (De erről később.) Feleséged Esztergomban tanult, nosztalgiaút is egyben ez a kis kirándulás, még így, hét hónapos terhesen is. (A második gyerekkel, harmadik még gondolatban sem fogant meg.) Lányod is még csak hétéves, de így is megmásszátok a Szent Tamás-hegyet, átvágva mindenekelőtt a mezőváros jellegű alsó városrészen, merthogy busszal jöttetek.

A Csülök nevezetű vendéglátó helyiségnek ugyan már csak a mítoszát találjátok változatlanul, az is csupán emlékeitek között. A legendás csülkök, pékné és egyéb izgalmasabb módokon már sehol. És egyébként is, mintha az ételek mellett egy számjeggyel több lenne, mint kellene, mint megszoktátok. (Noha zsebekben nem euró lapult.) Mindegy, ha már a gyerekek megígértétek az ebédet, enni kell. Inni rá egy sört, kávé, aztán fogat szorítva fizetni. Aztán tovább indulni a Bazilika felé. A főhajóban az augusztus 20-i szentmisére hangolnak épp, a kivetítőket tesztelik a technikusok, az egyik legújabb Walt Disney-rajzfilmmel. Lányod öröme és szülei döbbenetére. A világ változik, ugye, hiába, hogy a falak változatlanok tűnnek. Aztán a kupola tetejébe kéne felmászni, veszel hát egy nagy levegőt, nekiindultok a lányoddal. Mert a gyerekért mindent. Tériszony lefojtva, lábak remegnek, de azért visznek szépen felfelé. Gimnazista korodban már voltál fenn egyszer, rémálmaidban szokott visszajönni a mozgó bádogon állás élménye, a villámhárító típusú, vékony drótot áramütésszerűen szorongatva, a szokásos zuhanás előtt. Szóval mentél, minden akaraterődet mozgósítva, míg valami isteni sugallat hatására (mi másra, épp ott, az égbolt felé felúton) a lányod azt mondta, még jóval a kupola előtt, hogy szédül, ne menjetek tovább. Sóhaj, hála, és vissza villámgyorsan az ég boltja felől a biztonságot adó anya földje felé, ahol a feleség, gyerekek a hasában izgul, a gyerekek apja, hogy is fogja túlélni ezt a kalandot. (Miközben minden kupolatetőről kihajolónak bőszen integet.) Marad az egyik harangtorony, ami azért mégiscsak emberi magassá-

gokban volt található. Torony, esztergomi látkép tehát kipipálva. Megnyugodva és sétálgatva tisztos (azaz lisztes) hajú ismerős arcba futottatok. Nemsokára az ismerősség fátyla is lehullik róla, ahogy monumentális szobrát meglátjátok a Bazilika mögött. (Erről is később.)

Ezután a Duna-part következik, a Komárom magasságából ismerős folyószaggal, majd frissítőkkal, üdítővel és sörökkel visszaigazolva a csülökbeli élményt, amit a Bazilikában is megtapasztaltatok. A világ megváltozott. Ismét problémáitok adódtak a helyi értékekkel. De elfogadjátok. Ez van, ahogy Kern András dűnnyögte örökérvényűen. Néztek hát egy kompot kavicsgyűjtés közben, ami átvinne a túlsó partra, mint szerencsétlen Nagy Lászlót a Szerelem.

A komp ugyan átvisz, és a túloldalon, Párkányban remélt sör is várakozik már a Zlaty Bazant feliratú hordókban, csapolásra készen. Ám a gyerek útlevelebe belepillantva rögtön kiderül, hogy lejárt. De a komp olyan, mint a Bazilika kupolája. Meg lett ígérve. A Zember gondolkodik, mit lehet csinálni. Illegális határátlépés nélkül megúszni (szárazon lehetőleg) a dolgot. Nemhiába végez a Zember műszaki egyetemen három évet, gondolkodni is tudni kell. Felesége szemében az aggodalom, gyereke szemében az öröm, a korábbi könnyeken átütve. Megveszed a három jegyet. Kettőt oda-vissza, egyet csak oda. Ugyanis irodalmi táborba igyekeznél, Szlovákia mélyébe. (Más ügy, hogy soha nem érsz oda a szlovák közlekedési viszonyoknak köszönhetően. De az megint egy másik történet.) Egyelőre a kompon ültök, visszanéztek, és ijedten fedeztek fel valami nagyon oda nem illőt. Rögtön leesik, hogy az elefántcsontfényű jelenés maga a szobor, és hogy a mester zseniális tatai lovasszobra és a tatabányai remek, padon ülő Adyja után, ez bizony nem lesz a megye büszkesége. (Szerinted, persze.) De addigra már ki is köt a komp, s ti leültök az útlevelvizsgálat tábla előtti parti kövekre. Egy félórára, amíg a komp visszaindul. Integetés, szomorúság, nem is gondolva rá, hogy még aznap éjszaka viszontlátjátok egymást a tatai lakásban. Ám egyelőre a szlovák határőrök faggatnak, kezük a gépfegyveren, mit is csináltatok ott a parton, a komp előtt. Ordítva kérdik, mi volt ez, mi van nálad, mit viszel és hova készülsz, mutasd a táskádat. Hiába mondod, irodalmi táborba, a gyanús Duna-parti jelenet magyarázataként elég gyengének tűnik. A táskába belenézve, ami tele volt folyóiratokkal (a legújabb *Forrásokból*), a foguk között, tört magyarsággal odaszisztegték, hogy na, takarodj gyorsan. Kotródsz, de még visszanezel, komp a vízen, Bazilika a helyén, és mintha a szobor se lenne már annyira zavaró.

Egy kis távolság kell még, a párkányi vasútállomás amúgy is elég messze van, városon kívül, s a bekötőútról vissza-vissza lehet nézni. Egy kis idő azonban (értsd, nemcsak a múltó, a filozofikus, hanem: egy kis szél, nap, eső) feltétlenül ráfér még a szoborra. Hogy színében (legalább) hozzáidomuljon a várfalakhoz. És egy kis idő, néhány év, ahhoz is kell, hogy mindez megírhatóvá váljék.

Életem arcai

Ez jutott eszedbe, akárha öregkori válogatott kötethez keresnél címet. Vagy visszaemlékezést akarnál írni, hisz más ötleted már nincs. De nem felejtődik-e el

ez a címötlet addigra? Leírod hát, s hogy ne törlődjön ki belőled nyomtalanul, mondatokat írsz köré. Így már nyugodtan elfelejtethed.

Fák

Ki kell vágni őket. Sógorod javasolja ezt a kertben lévő fákkal kapcsolatban. A miért kérdésre azt mondja, legyen tér, akár autóval is be lehessen állni. Kezdhetted volna azzal, hogy nincs autód, de nem ez volt a valóságos különbség. Látod, mondod, ez is egy alapvető nézetbeli eltérés. Te ezekért a fákért vetted a házat. Ilyen fákra évtizedeket kell várni.

Gazolás

Ne gazolj be! Most a kertet kell kigazolnod. Figyelj! A gazolás nem a növényekért van, amelyek szerinted, számodra hasznosak. Ez hazugság. Érted van, hogy az izzadás, hajolgatás közben a saját lelkedet megtisztíthasd a gyomoktól. Ósi módszer. De hidd el, beválik. Főleg, ha van kertet. Anélkül a belső kertet is nehezebb rendbe rakni. Mást kell kitalálni.

Gyaloglás

Idővel bizonyos dolgokról le kell mondani. Amiről elég nehéz. Ami apró, de fontos. Állandó derékfájás miatt a futásról például. És állítólag majd a kosárlabdázásról is előbb-utóbb. A térded és a derekad miatt. És ezek helyett valamit ki kell majd találni. Egy másik életet. Mert a futás és a kosarazás külön élet volt. Barátod, aki idősebb és hasonló problémákkal küzd, azt mondja, a gyaloglással kiváltható a futás. Nem nagyon hiszed, de kipróbálsz. És tényleg. Nem fáj a derekad és a térded, és legalább ugyanannyira elfáradsz, megizzadsz. Utána egy kis húzózkodás a hintáknál. És az úszás is, bővíthető és folytatható stratégia. Nem olyan ijesztő tehát, hogy időnként erről-arról le kell mondani. Csak valami mást kell helyette kitalálni. Pótszert.

Gyökérkefe

A javítgatásról jutott eszedbe, a szöveggel való szöszmötölésről. Hogy olyan az, mint mikor a vitorlások hajótestét tisztítgatják algáktól, moszatoktól gyökérkefével. Látni alig látszik, hisz víz alatt van, és a hajó se siklik tőle jobban, gyorsabban, mégis. Egy jó gyökérkefe nem árt időnként, jól kisuvickolni a szavak repedéseiből a beleevődött koszt. Hogy aztán újra telítődhessenek ezek a bizonyos repedések. Hisz azok a legérdekesebbek, nem?